

TREBALL FI DE GRAU

La mirada del Treball Social a la prostitució de carretera

Roser Ylla i Boix

Tutor: Dr. Josep Manel Barbero García

Grau de Treball Social, Juny 2014

Universitat de Girona

Se dice que la esclavitud ha desaparecido de la civilización europea, y es un error.

Existe todavía; sólo que no pesa ya sino sobre la mujer,

y se llama prostitución.

-Victor Hugo, Los miserables-

Índex de continguts

Introducció	2
Marc teòric de la problemàtica.....	5
Aproximació lingüística	5
La Jonquera i la indústria del sexe	5
Legislació entorn la prostitució i la trata	6
Causes de la prostitució.....	10
Els problemes de la prostitució	14
La indústria del sexe en menors	17
Exploració de la intervenció professional en la problemàtica.....	19
Situació actual	19
Mesures a aplicar.....	21
La indústria del sexe i el treball social	23
Conclusions	26
Bibliografia	28
Annexos.....	31
Annex 1: Polítiques de la criminalització	32
• Prohibicionista	32
• Abolicionista	32
• Reglamentarista	34
• Laborista	35
Annex 2: Reformes legals del Codi Penal.....	37
Annex 3: Funcionament de les xarxes de trata de persones amb fi d'exploració sexual.....	38
Annex 4: El cicle de la prostitució	41
Annex 5: Connotacions de “puta”	43

Introducció

Per tal de tractar el tema de la indústria del sexe és important conèixer algunes dades rellevants respecte les persones que engloba. A nivell mundial, Nacions Unides (NNUU) (citada per Hubbard, Matthews i Scoular, 2008) ha estimat que el nombre de persones víctimes de trata arriba al milió per any i la gran majoria d'elles són dones. A Espanya n'arriben 13.500; de les quals, el 63% són víctimes d'explotació sexual i el 20% laboral i sexual (Mena, 2010); tot i que no totes les dones que exerceixen la prostitució són víctimes de la trata, el 95% hi són obligades (Unió General de Treballadors (UGT), citada de Lora, 2007).¹

De les 400.000 persones comptabilitzades que es dediquen a la prostitució a l'Estat espanyol, 360.000 són dones; la resta, homes i transsexuals (Brosa, 2010). La Guardia Civil estableix que el 20% de la prostitució té lloc al carrer, ja sigui amb proxeneta, com a forma de pagament de la xarxa de trata o per problemes de drogoaddicció (Morales, 2011). Dins el món de la prostitució les persones autòctones tendeixen a dedicar-se al sector d'*alt standing*, o en locals més aviat invisibles (com clubs o pisos) i la mitjana d'edat és alta. En canvi, les dones estrangeres (el 98% segons la Guardia Civil (Alonso, 2010)) són més joves i se situen a les carreteres per treballar (Brosa, 2010; Civil, 2006): "*las disposiciones legales y el rechazo a la práctica sitúa a muchas de ellas en barrios marginales o en los extrarradios de las ciudades, en zonas con escasa iluminación y sin ningún tipo de protección*" (Institut Universitari d'Estudis de la Dona, citada de Brosa, 2010: 20).

Tot i que també existeixen persones del sexe masculí que es dediquen al món de la prostitució i, fins i tot alguns autors afirmen que és "*un mercado emergente*" (Legardinier i Bouamama, citats per Sanchis i Serra, 2011: 10), només es tracta del 3% del total², i cap d'ells es troba a la carretera.

Pel que fa als incidents de violència, se n'han comptabilitzat més en la prostitució de carretera que en la dels bordells (Farley, 2004). A més, en aquest col·lectiu, el control i la vigilància per part de terceres persones (tant de l'horari com dels diners) és molt estricta i les condicions de treball són pessimes (Morales, 2011). Brosa (2010: 20) caracteritza aquest àmbit com una "situació de fragilitat que les col·loca més fàcilment davant de les agressions físiques i robatoris dels clients, i l'explotació de proxenetes i màfies". A més, "*street-level prostitution is notoriously difficult to escape and rarely do women exit prostitution on their first attempt or without experiencing serious negative consequences to their physical or mental health*" (Cimino, 2012: 1235). Així es pot considerar que l'exercici a la carretera és la pràctica més

---

¹ Cal tenir present que és difícil trobar dades fiables i homogènies d'aquest àmbit degut a la clandestinitat que l'envolta i a la contínua mobilitat de les persones que exerceixen la prostitució. En aquest treball he intentat utilitzar les dades quantitatives més utilitzades en altres documents.

² I el 7% restant són transsexuals (Lienas, 2005).

peril·losa per a les treballadores del sexe i que normalment està protagonitzada per dones migrades.

D'altra banda, tot i que la prostitució és un dels sectors que més diner negre mou³, les persones que l'exerceixen no en són les beneficiàries (Alcoberro et al., 2010). Un estudi del govern espanyol afirma que els proxenetes poden arribar a ingressar fins a 100.000 euros a l'any per a cada dona (Alcoberro et al., 2010). I segons dades de Cantarero (citat a Brosa, 2010), si l'Estat espanyol regulés l'activitat, és a dir, si els prostituïdors paguessin amb factura i els i les treballadores del sexe apliquessin l'IVA a les seves tarifes, Hisenda recaptaria 2.900 milions d'euros l'any.

La motivació per realitzar aquest treball radica en què, al viure a l'Alt Empordà, he sigut testimoni de la presència de dones que exerceixen la prostitució als vorals de les carreteres durant tota la meua vida, arribant a normalitzar que formessin part del paisatge de la carretera. Estudiar el grau de treball social m'ha apropat al patiment de les persones més vulnerables i vulnerades de la societat, sent les dones un dels col·lectius més afectats, i m'ha fet incrementar el desig d'ajudar-les a que aconseguixin el que desitgen. Un dels grups més discriminats dins del de dones són les persones que exerceixen la prostitució a la carretera, ja que són visibles i reuneixen l'estigma de ser dona, prostituta, moltes d'elles migrants il·legals, pobres, víctimes i algunes fins i tot el de menors⁴ (encara que també parlo de la prostitució en general donat que no es pot separar un tema de l'altre). He incidit en la Jonquera perquè, tot i les poques dimensions que ocupa, és el municipi de la comarca amb més repercussió mediàtica sobre el tema; d'aquesta manera puc treballar sobre la normativa local existent respecte el tema tractat (encara que aquest estudi es podria estendre a qualsevol zona, sempre i quan tingui un ordenament jurídic semblant).

Com que per aconseguir una societat més igualitària s'han de combatre les desigualtats existents; treballar amb un dels col·lectius més vulnerats facilitarà l'equilibri de la balança de les desigualtats socials. A més, segons el Govern central (Alcoberro et al., 2010), la prostitució a l'aire lliure ha crescut durant els últims anys a les ciutats i les carreteres de l'Estat espanyol; i no sembla que tendeixi a disminuir.

Amb aquest treball pretenc exposar el tema de la prostitució de carretera com una realitat altament peril·losa pel col·lectiu que l'exerceix, així com evitable, malgrat les limitacions que sembla que hi ha per aconseguir-ho. Els objectius són: analitzar la situació actual de les dones que exerceixen la prostitució, en concret les que treballen a les carreteres; i aportar actuacions des del treball social que en millorin les condicions.

---

³ Només a la demarcació de Girona mou 120 milions d'euros anuals (Alcoberro et al., 2010).

⁴ Aquest estigma es manté durant el temps, malgrat el prostituïdor només és client a estones.

En la primera part del treball faig una aproximació teòrica sobre la prostitució i el que l'envolta, tractant els conceptes clau, el cas de la Jonquera, la legislació vigent, les causes que provoquen l'entrada a la indústria del sexe, així com les conseqüències. Tot seguit exposo en quin moment es troba actualment el món de la prostitució, què s'hauria de fer per millorar-ne la situació, i què pot aportar el treball social a la situació tractada. Finalment concloc el treball amb la meva opinió personal sobre les actuacions plantejades i algunes recomanacions futures. A l'apartat d'annexos hi ha adjuntades diverses informacions rellevants que considero útils per tal d'entendre la complexitat del problema tractat.

Marc teòric de la problemàtica

Aproximació lingüística

L'enciclopèdia catalana defineix prostitució com la “pràctica d'avenir-se, de forma habitual i professional, a mantenir relacions sexuals amb finalitats de lucre”. Una de les limitacions que es troba en les definicions és que no separen la prostitució forçada de la voluntària; fet que suposa que rebin un tracte homogeni malgrat les grans diferències que existeixen entre els dos grups.

Al llarg del treball utilitzaré majoritàriament el concepte “dones que exerceixen la prostitució” per referir-me a l'objecte d'estudi (excepte quan són cites). M'he decantat per aquest tracte ja que, segons Brosa (2010: 19), “les dones que es dediquen al treball sexual sempre consideren que la prostitució és una feina que realitzen puntualment.” Per tant, és una idea variable, malgrat que l'estigma les pugui perseguir més temps⁵; a més, posa èmfasis en ser dona, mentre el treball és secundari. També faré ús de “treballadora del sexe” per no utilitzar sempre el mateix terme, malgrat que no respecta tant la temporalitat com ho fa el primer concepte. És curiós remarcar que algunes dones dins la indústria del sexe també distingeixen entre els conceptes de “puta” i “prostituta”. Així “una puta seria una dona sexualment promíscua, i una prostituta, aquella que intercanvia sexe per diners com una manera de guanyar-se la vida”; on la segona té més dignitat que la primera, ja que fa pagar el servei i d'aquesta manera es converteix en una relació laboral (Sirvent i Carreras, 2010: 190).

De la mateixa manera, em referiré a les persones que consumeixen els serveis com a “prostituidors” donat que, sense ells no existiria la indústria del sexe, i anomenar-los “clients” invisibilitza la responsabilitat que realment tenen.

També utilitzaré normalment l'expressió d’“indústria del sexe” quan em refereixi a la “prostitució” ja que no reproduïx l'estigma social que tant les persegueix; malgrat engloba més pràctiques que el pur servei sexual.

La Jonquera i la indústria del sexe

La Jonquera és un municipi de la comarca de l'Alt Empordà que delimita el territori entre Espanya i França. Donada la situació que té, comporta que sigui altament concorregut per turistes i transportistes, tot i que només tingui 3.000 habitants.

Malgrat que el comerç fronterer i l'explotació dels recursos de bosc (llenya i suro) van propiciar l'economia de la vila, probablement se la coneix més pel negoci de la indústria del sexe que s'hi ha establert: conta amb dos bordells (en els quals se li han d'afegir tres a les rodalies) i cada

---

⁵ “El estigma social que sufren las personas que trabajan en la industria del sexo es un juicio moral negativo que intenta conseguir un control social, pero que no funciona con ambos sexos, sino principalmente con las mujeres.” (Lahbabi i Martínez, 2004:42)

vegada hi ha més dones que exerceixen la prostitució a l'exterior: als vorals de les carreteres, rotondes i polígons (actualment n'hi ha unes quaranta); independentment del temps que faci i l'hora que sigui. Aquest negoci es va propiciar el 1993 amb el tancament de les duanes (Alcoberro et al., 2010), fet que va facilitar la mobilitat dels ciutadans europeus a l'àrea. La raó per la qual el 90% de prostituïdors siguin francesos (Alcoberro et al., 2010) es conseqüència de la proximitat que hi ha amb el país i perquè a França els prostituïdors no poden recórrer a les noies amb facilitat⁶.

El problema d'aquest i altres municipis són les queixes dels veïns respecte la inseguretat que suposa el negoci, així com de la mala imatge que donen. Davant d'aquest problema, els governs han optat per regular els locals i l'activitat en espais públics (amb les competències de què disposen) mitjançant ordenances municipals. Però no n'han obtingut resultats satisfactoris per la poca força que tenen. L'actual alcaldessa de la Jonquera argumenta que el problema només se solucionarà quan el Codi Penal prohibeixi l'activitat a la carretera a nivell estatal.⁷

Legislació entorn la prostitució i la trata

A dia d'avui, la prostitució a l'Estat espanyol no és una pràctica que sigui castigada al Codi Penal (CP⁸). Això no vol dir que sigui acceptada per l'ordenament jurídic; per tant, les persones que s'hi dediquen no poden reclamar cap impagament, ni gaudir de les condicions laborals mínimes, ni ser beneficiaries de prestacions públiques que l'Estat vincula amb una feina (de Lora, 2007). Exercir la prostitució no és il·legal, però sí que ho són alguns aspectes relacionats, com per exemple el proxenetisme: el fet d'obligar algú a exercir la prostitució (hi hagi consentiment o no) i les penes són més greus si involucra a menors o discapacitats (article 188 CP).

El CP també condemna la trata de persones a l'article 177⁹. És a dir: “*la captación, el transporte, el traslado, la acogida o la recepción de personas, recurriendo a la amenaza o el uso de la fuerza u otras formas de coacción, al rapto, al fraude, al engaño, al abuso de poder o de una situación de vulnerabilidad o a la concesión o recepción de pagos o beneficios para obtener el consentimiento de una persona que tenga autoridad sobre otra, con fines de explotación.*” (ONU: Protocolo para prevenir, reprimir i sancionar la trata de personas, especialmente de mujere y niños, 2000; art. 3.a). Aquesta definició inclou totes les formes d'explotació sexual, els treballs o serveis forçats, l'esclavitud (o pràctiques similars), la servitud i l'extracció d'òrgans. Encara que la indústria del sexe no hi estigui directament relacionada,

---

⁶ Veure annex 1.

⁷ Veure: <http://www.324.cat/video/5101451/catalunya/Com-esta-tema-prostitucion>.

⁸ Veure annex 2 per tal de conèixer les diverses raformes del Codi Penal respecte la prostitució.

⁹ Veure annex 3.

estudis confirmen que “*el 95% de las mujeres que ejercen la prostitución son víctimas de la trata de mujeres con fines de explotación sexual*” (Gutiérrez Ibán, citat a Morales, 2011: 18).

La trata de dones amb fins d'explotació social és el tercer negoci més rentable del món, després del tràfic d'armes i de drogues (NNUU, citat a Morales, 2011) i Espanya és un dels països amb més incidència del món: segons el Ministeri de Sanitat, Política Social i Igualtat, el 2009 es van desarticular 158 grups de traficants on es van detenir 726 persones i es van comptabilitzar 1.301 víctimes (50% tenien entre 23 i 32 anys i 13 eren menors. El 50% es trobaven en situació irregular).

Es necesario señalar que esta “nueva esclavitud” resulta más rentable que la llevada a cabo siglos atrás, ya que el valor de adquisición de los esclavos es menor debido al gran número de personas que se encuentran en posición de ser esclavizados, como víctimas potenciales por su extrema situación de vulnerabilidad. El método utilizado por las organizaciones criminales es tratar a las personas como objetos desechables, siendo utilizadas hasta que no se puede obtener beneficio de ellas. (Pérez Alonso, citat a Morales, 2011: 10)

És important no confondre la trata d'éssers humans amb el tràfic il·legal d'immigrants, encara que els dos siguin portats a terme per xarxes d'immigració irregular. Segons el Protocol contra el tràfic il·lícit de migrants per terra, mar i aire (art.3.a), aquest és “*la facilitación de la entrada ilegal de una persona en un Estado Parte del cual dicha persona no sea nacional o residente permanente con el fin de obtener, directa o indirectamente, un beneficio financiero u otro beneficio de orden material*”. A mode de resum, la trata de persones sempre inclou l'obtenció de beneficis a través de l'explotació de la víctima (no hi ha possibilitat de trencar la relació de forma voluntària), malgrat hi pot no haver força física; i no fa falta canviar de país. En canvi, en el tràfic il·lícit de migrants la persona paga voluntàriament i consent la relació, que acaba quan les persones arriben al país destí (NNUU, 2007).

Un dels problemes per combatre la trata és l'econòmic, ja que genera 3.000 milions de dòlars anuals a les màfies i xarxes de trata amb fins d'explotació sexual de tot el món (UNODC, citat a Morales, 2011). Al tractar-se d'un problema que afecta diferents països, la cooperació internacional (mitjançant acords bilaterals, regionals i mundials) és fonamental per lluitar contra les organitzacions criminals. D'aquesta manera els països poden guanyar més força i la seva actuació és homogènia. Tot i això, és fonamental que els tractats i convencions siguin ratificats i aplicats per tots els països del món i que, alhora, aquests desenvolupin i apliquin les mesures adequades que contemplen (Morales, 2011).

La indústria del sexe, afectada per la trata “*ha pasado de ser un fenómeno local controlado y controlable (con sus propias leyes de mercado y sus códigos internos de comportamiento) a un*

fenómeno de carácter internacional en que todos los países del mundo están implicados” (Brussa, citat per Maqueda Abreu, 2001).

Malgrat la importància que té treballar conjuntament, Morales (2011) exposa una clara divergència en l'abordatge de la prostitució, tant a nivell nacional com internacional; una de les dificultats és que a Espanya es modifiquen les lleis contínuament, sense tenir una política clara. Un altre aspecte negatiu és que sembla que Espanya prioritzi el control de les fronteres de la immigració irregular davant la garantia dels drets humans de les víctimes de prostitució forçada (Ación i Checa, 2011). En la mateixa línia, Hubbart, Matthews, i Scoular (2010) critiquen que la Unió Europea (UE) considera la trata com un problema de seguretat més que moral. Alguns autors exposen que un altre problema és que el govern uneix prostitució i trata com si fossin el mateix (Ación i Checa, 2011) i, com ja s'ha dit, tot i que estan relacionats, no sempre van lligats.

Una altra de les normatives importants relacionada amb la prostitució a nivell estatal és la Llei d'Estrangeria, donat l'alt nombre d'immigrants involucrats. Alguns (Sirvent i Carreras, 2010) la qualifiquen d'extremadament restrictiva ja que, no reconèixer la seva activitat laboral, suposa una desprotecció per aquest col·lectiu. En concret l'article 59 només nega l'expulsió a les víctimes de trata que cooperin amb el govern (sempre i quan el proxeneta i traficant siguin de la mateixa organització (Mestre, citat a Osborne, 2004)). Segons Ación i Checa (2011) el Tribunal de Justícia de la UE ha declarat Espanya incomplidora de la Directiva 2001/81/CD del Consell de 9 d'abril, relativa a l'expedició d'un permís de residència nacional a persones d'altres països que hagin sigut víctimes de la trata de persones.

“La postura adoptada frente a la prostitución es de vital importancia para entender las actuaciones llevadas a cabo por los distintos Estados en la materia” (Morales, 2011: 67). A Espanya, dels tres models que hi ha per abordar la indústria del sexe¹⁰, al llarg de la història s'ha posicionat amb tots, però actualment no n'utilitza cap de manera plena. La prostitució està tolerada, però no regulada (des del punt de vista laboral, civil i penal) ni tampoc prohibida expressament¹¹. Així es pot constatar que hi ha una situació d'al·legalitat (Morales, 2011 i Civil, 2006) o no-regulació que, segons Alcoberro et al. (2010), és la pitjor de les situacions possibles, ja que deixa lloc a buits legals¹².

---

¹⁰ Veure annex 1.

¹¹ Fita (citat a Sanchis i Serra, 2011) ho expressa així: *“en España no es una actividad ilegal pero sí ilícita”*.

¹² Per exemple, *“actualment les xarxes porten moltes noies de Bulgària i Romania perquè, en ser països de la Comunitat Europea, no se'ls pot castigar amb l'article 318 bis del Codi Penal, pel delictes d'immigració clandestina amb finalitat d'exploració sexual.”* (Alcoberro et al., 2010).

Alguns autors (Acién i Checa, 2011; Solana, citat a Acién i Checa, 2011) afirmen que l'Estat tendeix a adoptar una perspectiva (neo) abolicionista a l'hora d'abordar la trata ja que sanciona els proxenetes, més que protegir les víctimes. Tot i això no hi ha una postura uniforme en tot el país, i algunes comunitats autònomes han establert normatives sobre l'exercici de la prostitució (Morales, 2011). Com que no tenen competència per regular la indústria del sexe en general, es fa en relació als locals per l'exercici de la prostitució i l'ús de l'espai públic (Brosa, 2010), que "es limiten a qüestions urbanístiques i sanitàries" (Alcoberro et al., 2010: 86). Aquest fet canvia la perspectiva estatal cap a una posició més prohibicionista (pseudo-prohibicionista o prohibicionista suau segons Villacampa i Torres (2013)).

Concretament, Catalunya disposa del Decret¹³ que regula els locals de pública concurrència on s'exerceix la prostitució. En concret permet que en aquests locals només hi hagi persones que es prostitueixin per compte propi; n'estableix les normes de seguretat i salubritat, i fixa la distància que han de mantenir respecte a centres concorreguts per menors. D'altra banda, la Llei Omnibus¹⁴ prohibeix i sanciona la realització i l'ús d'activitats relacionades amb la prestació de serveis de naturalesa sexual al marge de les carreteres.

De la mateixa manera, algunes ciutats i municipis de l'Estat espanyol han elaborat normatives per regular l'exercici de la prostitució. En el cas que ens centrem, l'Ajuntament de la Jonquera va posar en marxa una ordenança per la qual es multava l'exercici de la prostitució als carrers. Durant 9 mesos va posar gairebé 600 sancions i en pocs dies la presència de les noies al municipi es va reduir un 80%. Però van tornar a la professió quan van veure que no passava res si no pagaven les multes. Només se'n van cobrar una vintena: les fetes als prostituïdors enxampats *in fraganti* que van pagar allà mateix, davant el temor de rebre una notificació a casa seva si no pagaven. Així, al febrer del 2010, l'Ajuntament va decidir deixar d'aplicar l'ordenança (a les professionals, no als prostituïdors) ja que suposava un sobre esforç per la policia local i els serveis administratius del municipi (Alcoberro et al., 2010). Altres municipis han optat per fer pagar una *taxa prostíbul*. A mode d'exemple, l'Ajuntament de Capmany percep anualment 30.000 euros (Alcoberro et al., 2010). Però, tal com s'ha dit, malgrat els esforços que es fan des de l'àmbit municipal per regular-ho, no se solucionarà res fins que el Govern espanyol en legisli tots els aspectes.

Actualment, treballar per compte propi (dintre l'apartat d'"altres activitats professionals") és l'única manera legal d'exercir la prostitució a l'Estat espanyol segons Poyatos (citat a Alcoberro et al., 2010), però no hi ha cap sistema que permeti mantenir l'anonimat de la clientela en la prestació d'activitats sexuals. (Morales, 2010).

---

¹³ Decret 217/2002, d'1 d'agost, pel qual es regulen els locals de pública concurrència on s'exerceix la prostitució. DOGC núm. 3695.

¹⁴ Llei 10/2011 de simplificació i millorament de la regulació normativa, Títol VII (Àmbit del Territori).

Causes de la prostitució

La majoria d'autors (Alonso, 2010; Cimino, 2012; Cobbina i Oselin, 2011; Hava, 2006; Sirvent i Carreras, 2010; Stankiewicz, 2010; NNUU, 2007) coincideixen en què la raó per la qual les dones entren al món de la prostitució, voluntàriament, és millorar la seva vida: voler sortir de la situació de pobresa o indigència, haver viscut en un entorn de delinqüència i violència social, haver patit abusos sexuals durant la infància, l'addicció a les drogues, la xarxa social, mantenir el/s fill/s a càrrec¹⁵, baix nivell d'estudis¹⁶, absència d'estabilitat familiar, les condicions socioeconòmiques del país d'origen (dificultat d'inserció laboral, pobresa i desigualtat, cultura de la mobilitat en la societat, conflictes armats), desastres naturals i la situació d'irregularitat (degut als obstacles legals que estableixen els països destinataris amb la normativa sobre estrangeria). Sent les raons principals l'addicció a substàncies i les necessitats econòmiques, ja que la prestació de serveis sexuals ofereix grans beneficis immediats.

Una altra versió de la prostitució voluntària que cal tenir en compte és casos com el de Carla Corso o Montse Neira, que ho exerceixen perquè els hi agrada i senzillament volen.

Respecte la migració, Morales (2011: 91) exposa que *“la globalización y el modelo neoliberal de mercado han agudizado las desigualdades entre los países del norte y del sur, produciéndose un empobrecimiento progresivo y creciente de un gran número de personas”*. Relacionat amb això, i malgrat diversos països avancin en matèria d'igualtat, recentment s'ha començat a parlar de la “feminització de la pobresa”, com a conseqüència del masclisme en diferents àmbits de la societat¹⁷ que suposa un desequilibri de les oportunitats socials i econòmiques (Morales, 2011); fet que discrimina doblement aquest col·lectiu, per gènere i classe. Això ha provocat que cada vegada emigrin més dones buscant la seva supervivència a països nòrdics, on els mitjans de comunicació han propiciat la imatge de benestar, riquesa i la disponibilitat de treball (Maqueda Abreu, 2001); l'anomenada “feminització de les migracions” (Federación de Mujeres Progresistas, citat a Morales, 2011). Migració, que sempre va relacionada amb una recerca de feina (normalment en el servei domèstic, l'hostaleria i el servei sexual, caracteritzades per la desregulació), és a dir, la migració laboral de dones (Brussa, citat a Osborne, 2004). Si aquest fet es relaciona amb el creixement d'Europa i el conseqüent enduriment de les seves lleis d'immigració (malgrat la facilitació de la circulació de capitals), s'obté el que Ación i Checa (2011) anomenen “la indústria de la migració clandestina”. Davant d'aquesta situació, el més fàcil per les dones immigrades clandestinament és endinsar-se al món de la indústria del sexe.

---

¹⁵ Segons un estudi de Villacampa i Torres (2013), 12 dones van manifestar la precarietat econòmica, 11 als fills, i 7 a les dues raons com a “push factors”.

¹⁶ Malgrat alguns estudis ho neguen (Stankiewicz, 2010; i Cobbina i Oselin, 2011).

¹⁷ Per exemple el seu salari és un 20% inferior al dels homes (Plaza, Moreno, de Miguel, de Lucio, 2007).

Tot i la facilitat per entrar-hi, és molt difícil sortir-ne¹⁸. Segons diversos estudis, els motius pels quals els costa deixar aquest món són: el desig de ser econòmicament independents, la inseguretat de no trobar feina, sentir-se en control¹⁹, el sentiment de morbositat de mantenir un comportament perillós i arriscat o no conèixer els recursos existents per sortir-ne (Cimino, 2012). La xarxa social i la droga també són *pull factors* (Cobbina i Oselin, 2011; Stankiewicz, 2010). El consum els serveix “*to detach themselves from the psychological effect of prostitution*”; “*most of the women voiced that once the drug addiction no longer exists, the prostitution will cease to exist as well*” (Stankiewicz, 2010: 779). Algunes noies afirmen que l'estabilitat econòmica també és addictiva: “*It is hard to get women to stop prostituting. The money is too good, too fast, whether drugs are or are not involved. Some of the women I know don't use drugs. They do it for the money. Money can be as addictive as drugs.* (Fanny)” (Stankiewicz, 2010: 781).

Un altre motiu pel qual exerceixen la prostitució és ser víctima de la trata de persones. Malgrat tenen opció de denunciar el fet²⁰, la raó principal per la qual no ho fan és la observació o amenaces constants (envers elles o familiars) del proxeneta. “*La única vía de acceso se produce cuando denuncian el trato, o cuando la Policía del país de destino desmantela alguna banda de traficantes*” (Marcu, 2008: 162). També ho dificulta la situació irregular en la que es troben la majoria d'elles (que en deriva la por a ser detingudes), estar en situació econòmica precària, tenir fills a càrrec (per l'estabilitat econòmica i la por a que els facin mal), problemes idiomàtics, i la percepció de les institucions com una amenaça. Aquestes últimes són les mateixes causes per les quals no es denuncien les situacions de violència de gènere que pateixen (Morales, 2011).

Els factors que promouen la trata de persones són els beneficis econòmics extremadament alts que comporta, comparat amb els riscos legals relativament baixos:

El negocio internacional del mercado de la prostitución reporta anualmente unas ganancias de entre cinco y siete billones de dólares y moviliza unos cuatro millones de personas. Se estima que las mafias ganan siete mil millones de dólares al año y que cada trabajadora sexual en Europa deja un beneficio de cien mil euros por año a cada proxeneta que regenta, al menos, de veinte a veinticinco mujeres. En el mercado español los beneficios de los empresarios del sexo, por prostituta y año, supondrían unos cuarenta y cinco mil euros. (Maqueda Abreu, citat a Morales, 2011: 100)

Barry (1979) afirma que la prostitució és una conseqüència del poder econòmic dels homes (que explota les dones) i també del seu poder sexual (que fa veure les dones com objectes), inculcat

---

¹⁸ Veure annex 4.

¹⁹ Entès com que ells paguen quelcom que elles tenen i elles tenen el poder de no voler-ho donar.

²⁰ Alguns ho anomenen “procés delictiu”, no fet o “acte delictiu” (NNUU, 2007).

pel patriarcat, segons el qual la dona és propietat de l'home i no té dret a dir que no (Díaz i Rosales, 2006: 1.18.35). Tal com diu Barry (1979: 145), *“the victimization and enslavement to which women are subject in male-dominated society find no equivalent in male experience”*. El patriarcat és un tema que mereix que sigui tractat més a fons:

Dayras (citada a Morales, 2011) afirma que la prostitució va aparèixer amb el patriarcat²¹, segons el qual l'accés al cos femení suposa una forma de dominació i poder de l'home sobre la dona. Aquest sistema estableix uns rols de gènere segons el sexe de la persona: tal com diu Brosa (2010), *“els rols estan clarament diferenciats però diferentment valorats”*. Tot i que ha canviat lleugerament des de la incorporació de la dona al mercat laboral, les bases del sistema patriarcal continuen estant arrelades en la nostra societat. Així, els homes continuen tenint majoritàriament tasques de l'àmbit públic, amb més poder econòmic i social; i les dones s'encarreguen de les tasques de cura i manteniment de la societat (amb molt menys reconeixement i més exigències). Pel que fa a la sexualitat, la masculina està lligada al plaer, mentre la femenina a la capacitat reproductora i la facilitació del desig de l'home (Federación de Mujeres Progresistas, citada a Morales, 2011).

Segons aquesta idea es tracta la dona com a objecte i mercaderia, deshumanitzant-la i facilitant la venda de la seva intimitat com a quelcom sense valor ètic. Tot plegat legitima la violència contra la dona i la vulneració dels seus drets (Morales, 2011). A més, si una dona decideix no seguir aquest patró i viure amb una conducta diferent a l'esperada, per exemple, no satisfent el desig dels homes o fer-ho a canvi de diners (no d'amor romàntic)²²; patirà càstigs legals, socials, la desvalorització i l'estigma. Aquest mecanisme dissuadeix la resta de dones de seguir *“el mal camí”* (Juliano, 2005: 7). A mode d'exemplificació, l'insult de puta s'utilitza en qualsevol context com a significat d'inacceptable²³. Per això:

Quan les treballadores sexuals són d'origen espanyol, i les coaccions aparellades amb el tràfic internacional de dones no són explicatives de les seves conductes, se'ls solen atribuir tot tipus de psicopatologies suposadament originades per històries de vida traumàtiques, que les portarien a formar-se una imatge desvalorada de si mateixes i a patir un alt grau d'alienació, en no ser conscients dels mecanismes d'opressió patriarcal a què estan subjectes. (Sirvent i Carreras, 2010: 187)

La societat fa un doble prejudici d'aquest col·lectiu de dona dolenta (pel que fa les autòctones, que exerceixen la prostitució lliurement) o víctima (per les estrangeres, que se suposa que ho fan involuntàriament, tenen dificultats socioeconòmiques i mancances psicològiques). Això separa

---

²¹ Per tant no es tracta de la professió més vella del món, com es diu popularment.

²² Seria el cas de les persones que exerceixen treballs sexuals. Però altres col·lectius castigats per aquest sistema també són: les mares solteres, separades o monoparentals i les lesbianes.

²³ Veure annex 5.

les treballadores sexuals, debilitant-les, i facilita que les seves reclamacions (per exemple en drets laborals) s'ignorin, les converteix en víctimes més fàcils de l'explotació per part de les màfies i perden autonomia. D'aquesta manera el prejudici de víctima es transforma en realitat. (Brosa, 2010). En aquest sentit, Doezeema recull una notícia d'un diari:

El día en que fueron arrestadas, el pasado otoño, se convirtieron en las estrellas de los medios de comunicación ... veintidós víctimas del "tráfico sexual" liberadas de su degradación en los suburbios de Toronto por una ... redada policial. Un día o dos más tarde, la policía reveló que las veintidós mujeres, en su mayoría tailandesas o malayas, habían entrado voluntariamente en Canadá para ejercer su negocio; los teléfonos pinchados las grabaron alardeando ... sobre la cantidad de dinero que estaban ganando. La opinión pública cambió en un instante su parecer. Ahora las mujeres eran curtidas delincuentes, inmigrantes ilegales, chillonas, dejadas, que vendían sus cuerpos a su entera voluntad. ¡Buff!, ¡No había necesidad de preocuparse por su suerte! (Toronto Star, citat a Osborne, 2004: 158)

El sistema patriarcat també es veu reflectit amb la diferència de tracte que rep la indústria del sexe masculina, on no n'hi ha cap que exerceixi a les carreteres. Normalment la prostitució és exercida pel sexe femení mentre que qui n'obté més beneficis (amb la compra del servei o a través de l'explotació) és el sexe masculí. Malgrat això, el patriarcat comporta que no s'estigmatitzi el prostituïdor, sinó que amb el fals argument de que el sexe és una necessitat fisiològica pels homes, es normalitza la seva actuació (Díaz i Rosales, 2006: 35.05)²⁴. Si el mateix comportament el canviem de sexe, es titllaria a la dona de nimfòmana.

Al tractar-se d'una activitat comercial on s'intercanvia un servei per diners, s'ha de fer referència a la llei econòmica segons la qual no hi ha oferta sense demanda. Per tant, no hi hauria dones que exercissin la prostitució sense persones que comprassin el servei que ofereixen. Si es té en compte que a Espanya hi ha 300.000 dones que exerceixen la prostitució i aquestes fessin 3 serveis diaris (malgrat segur que en fan més), obtindríem que 900.000 homes demanen serveis sexuals diàriament (Díaz i Rosales, 2006: 45.30). Són solters, casats, intel·lectuals, tenen 23 anys, o 77, són doctors, advocats, directors d'ONGs, funcionaris, etc. És difícil establir un perfil de prostituïdor (Díaz i Rosales, 2006):

Están en sus hogares con sus esposas e hijos, con sus novias o con sus parejas del mismo sexo; en sus empresas respetables y en las iglesias dando o asistiendo a misa. Están haciendo política en los congresos y senados locales y nacionales. Están al frente de juicios en causas penales y civiles, e investigan historias para los diarios más renombrados. Los clientes de la prostitución, generadores de la creciente oferta de esclavas sexuales, trabajan en escuelas, universidades, como programadores de páginas web y futbolistas, están en todas partes. (Cacho, citat a Morales, 2011: 124)

---

²⁴ Idea desmentida científicament (Lienas, 2005).

Seria un error afirmar que aquests homes estan malalts o són pervertits. En la societat actual, pagar una dona per mantenir-hi relacions sexuals és un fet acceptat, fins i tot vist com quelcom normal; el que volen és exhibir la seva masculinitat²⁵ (Díaz i Rosales, 2006: 42.23). Segons una enquesta portada a terme a Madrid, tot i ser conscients que hi ha dones que exerceixen la prostitució que són explotades, els prostituïdors no creuen que les persones amb qui ells van, siguin víctimes de la trata; no veuen la importància que tenen amb els seus actes i no se'n volen responsabilitzar (Díaz i Rosales, 2006: 02.57).

Com a causa de la prostitució, també és important parlar de la influència que tenen els mitjans de comunicació sobre la societat, ja que “la premsa reflecteix però també conforma el que diuen els polítics o el públic en general sobre les minories” (Brosa, 2010: 41). Amb aquest poder d’influir en la societat, els mitjans de comunicació ajuden a estigmatitzar les dones que exerceixen la prostitució; definint-les com a víctimes i culpables (Neira, citat a Marchena, 2014):

en l’agenda mediàtica només es reflexa un sol tipus de prostitució. [Aquesta] només apareix en els mitjans de comunicació quan la policia, la guàrdia urbana o els mossos d’esquadra desarticulen alguna xarxa d’explotació sexual relacionada amb noies, generalment d’origen immigrant, quan l’exercici de la prostitució genera algun tipus de problema de convivència amb els veïns o d’ordre públic, o quan es destapa algun escàndol de drogues en algun dels anomenats clubs de nit o de carretera. (Brosa, 2010: 10)

A part de conformar el que pensa la societat, els mitjans de comunicació també n’obtenen ingressos econòmics. Dels anuncis per paraules que es publiquen, el 60% són relacionats amb la indústria del sexe; fet que suposa entre el 5-10% de la facturació anual d’un diari (Brufao Curiel, citat a Morales, 2011). A mode d’exemple, “*se calcula que solo el diario el País alcanza los cinco millones de euros anuales*” (Maqueda Abreu, citat a Morales, 2011: 100).

Una altra de les causes que cal esmentar és la pornografia. Alguns autors afirmen que existeix una vinculació entre aquesta i la indústria del sexe. Així, si la primera té una tendència més violenta, es veu reflectit amb la segona (Díaz i Rosales, 2006: 16.02).

Els problemes de la prostitució

Una de les conseqüències de que es barreghi la indústria del sexe amb la trata de dones amb fins d’explotació sexual, és que “*ha pasado de ser un fenómeno local controlable a un fenómeno de carácter internacional en proceso de expansión, en el que están implicados todos los países del mundo*” (Maqueda Abreu, citat a Morales, 2011: 116). A part de la violència física, psicològica i sexual que es pugui donar durant el procés de la trata, la prostitució forçada (i els dos últims

---

²⁵ Sense tenir por a ser rebutjat ni a fallar (Lahbabi i Rodríguez, 2004).

punts també es poden estendre a la voluntària) comporta uns riscos que Brosa (2010: 21) resumeix en:

- Dependència cap als proxenetes, propietaris dels bars i clubs i d'altre gent involucrada en la indústria del sexe.
- Explotació per pagaments injustos, llargues jornades laborals i condicions laborals sense protecció i inseguretat.
- Aïllament degut a les diferències culturals, desconeixement de l'idioma i falta d'informació sobre drets socials i legals. La manca de temps lliure i d'oci.
- Mobilitat, deguda a l'expiració del visat temporal o perquè els seus proxenetes se les emporten d'un lloc a un altre sota amenaces o per perill de batudes policials.
- Exposició a clients dominants i explotadors que les obliguen a acceptar qualsevol oferta (preus baixos, sexe sense protecció o llocs de feina insegurs).
- Inseguretat i temor que els poden causar problemes físics i psicològics.

Però deixant de banda que estiguin obligades o no a prostituir-se, el fet de vendre el propi cos també pot comportar problemes físics, psicològics i sexuals com ara el VIH-SIDA o altres malalties de transmissió sexual (MTS); l'addicció a substàncies (per la necessitat de separar el cos i la ment durant el servei, esmentada anteriorment), que a la vegada poden causar hepatitis; càncer cervical, por de sortir al carrer, mal d'esquena, insomni, depressió, desordre bipolar, desordre de l'estrès posttraumàtic, així com violència verbal per part del prostituïdor que desencadena a símptomes psicològics (Cimino, 2012; Farley, 2004), així com tenir una identitat negativa sobre elles mateixes (Raymond, 2005). A més, entre el 60-80% de les dones que es prostitueixen han experimentat violació i assetjament físic per part de prostituïdors (Stankiewicz, 2010) i sempre tenen el risc de ser assassinades; fins i tot Farley (2004) afirma que el 50% de les morts de dones que exerceixen la prostitució han sigut a causa d'assassinat. És important saber que la majoria d'aquests problemes s'experimenten abans d'haver passat 4 anys dins els món de la indústria del sexe (Farley, 2004).

En concret, la prostitució de carretera:

Street prostitution is a dangerous way of life characterized by coercion, exploitation, and violence. Several studies indicated that 41 to 68% of street-level prostituted women experienced threats with weapons, and physical and sexual assaults by clients while prostituting (Farley & Kelly, 2000; Pearl, 1987; Raphael & Shapiro, 2004; Surratt, Inciardi, Kurtz, & Kiley, 2004). When compared to nonprostitutes of similar demographics, prostituted women are nearly 18 times more likely to be murdered (Potterat et al., 2004). (Cimino, 2012: 1236)

“Street prostitution has more risks than other kinds of prostitution. The damaging effects street-level prostitution has on women’s emotional and physical health include disease, violence, rape, and murder” (Farley et al.; Farley i Kelly; Pauw i Brener.; Williamson i Folaron; citats per Cimino, 2012). A les comarques gironines fins i tot s’han presenciat tirotejos entre diferents bandes pel control del territori d’alguns tram de carretera (Alcoberro et al., 2010).²⁶

Respecte al VIH/SIDA, Raymond (2005) i Farley (2004) afirmen que són els homes qui transmeten les malalties sexuals a les dones. A més, en un estudi, el 73% dels prostituïdors demanaven fer-ho sense preservatiu a canvi de pagar més, i *“women were at a higher risk for physical violence when they insisted on condom use with customers”* (Farley, 2004: 1109).

Prostituir-se també afecta la percepció d’una mateixa, la pròpia sexualitat i l’actitud davant els homes, també pot desencadenar una disfunció sexual amb la parella, amb qui es continuen sentint treballadores sexuals malgrat la jornada laboral hagi acabat (Farley, 2004).

Una de les pitjors conseqüències és la reacció de la gent davant una persona que es prostitueix. En un article que analitza la prostitució a Finlàndia (on té una situació al·legal com a Espanya), les dones que no exercien la prostitució consideraven a les que l’exercien d’“altres” o “immigrants”, fet que augmentava el sentiment d’odi contra aquest col·lectiu. Aquest procés, provocat per l’estigma, genera més racisme i exclusió social (Tani, 2002). *“The primary harm of prostitution is social stigma”* (Farley, 2004: 1092). Però, tot i que *“some have suggested that legalization or decriminalization would remove this social prejudice against women in prostitution. Yet the shame of those in prostitution remains after legalization or decriminalization”* (Farley, 2004: 1092). La mateixa autora també exposa que, com a conseqüència, els prostituïdors veuen a totes les dones com a prostitutes, fet que fomenta la violència de gènere i les desigualtats socials (Díaz i Rosales, 2006: 28.55).

Un altre factor que reforça l’exclusió social en què viuen les dones que exerceixen la prostitució és que, al no ser considerada una feina, no poden optar als drets laborals o de la seguretat social.

Un dels problemes que pateixen totes les persones que exerceixen la prostitució és la violència per part de les institucions. Algunes de les manifestacions de la re-victimització són l’assetjament policial, el tracte arbitrari, les detencions, l’abús de poder i les vulneracions; val a dir que tot passa sense que la societat civil reaccionï (malgrat a vegades sí que es manifesta quan es vulnereu els drets d’altres minories) (Brosa, 2010). Això provoca que les dones que exerceixen la prostitució tinguin por a la policia:

---

²⁶ Un altre inconvenient de la prostitució de carretera és que normalment fan pagar els serveis més barats (Sanchis i Serra, 2011).

el recurso a los agentes policiales para que las ayuden a resolver estas situaciones parece ser menos frecuente pues muchas temen tanto su situación como ilegales cuando no disponen de permiso de residencia, como su situación como trabajadoras sexuales, con el evidente riesgo de ser a posteriori sancionadas conforme a la ordenanza municipal. (Villacampa i Torres, 2013: 28)

Sembla ser que aquesta situació ha canviat a conseqüència de les ordenances municipals, ja que “*la actitud protectora y de servicio que percibían antaño ha dado paso a una posición eminentemente controladora y de presión que va en claro aumento*” (Villacampa i Torres, 2013: 31). Una dona provinent de Bulgària que exerceix la prostitució ho expressa així:

Por ejemplo antes de establecerse esta multa yo tenía mucha confianza en la policía. Confiaba. Ahora muy poco porque desde que están las multas ellos no nos respetan. Nos ven como unas personas que el mundo no quiere, nos ven como las personas de la calle y ellos quieren limpiarnos. [...] Antes sí sentía que la policía nos protegía. Ahora no. (Villacampa i Torres, 2013: 31)

La indústria del sexe en menors

La prostitució de menors d'edat, malgrat se'n podria fer un treball a part i el que es pugui exposar aquí és una mínima part de la situació, considero necessari que es tracti com un subapartat dels problemes generats per la prostitució ja que, “dins del col·lectiu de Menors Migrants No Acompanyades (MMNA) de sexe femení, un dels perfils que sobresurten és el de les menors d'Europa de l'Est que treballen en la indústria del sexe a Catalunya” (Alonso, 2010: 11). La vulnerabilitat d'aquest col·lectiu la conforma el fet de ser dones, joves (i inexpertes) i la cultura migratòria del seu país natal. De vegades decideixen marxar per trencar amb una situació d'estancament, pot ser degut per un cert afany d'aventura adolescent, o de vegades s'utilitza la migració com un mecanisme per resoldre una situació de conflicte (familiar, amorós, abusos, maternitat adolescent, violència de gènere...). (Alonso, 2010)

La presència de noies menors d'edat és una tendència que va en augment. I això és “conseqüència directa dels canvis en les demandes sexuals dels clients, que han substituït la *femme fatale* per un perfil de noia de *look* adolescent i ingenu” (Alonso, 2010: 14). A més, Lin Lean Lim (citada a Osborne, 2004: 80) afirma que “*con la amenaza del sida, los clientes parecen querer prostitutas cada vez más jóvenes, bajo la creencia de que no están infectadas, pero, de hecho, los/as niños/as son mucho más vulnerables biológicamente.*” El major problema és que la vulnerabilitat de les persones que es prostitueixen augmenta greument si es tracta de menors, deixant de banda tots els Drets Humans que se'ls neguen.

Quan es troba una menor exercint la prostitució, se l'interna en un centre normalitzat, se la lliura a algun membre de la família o bé se la retorna²⁷ al país d'origen (Alonso, 2010). Alguns inconvenients de la legislació en la MMNA són el gran nombre de fugues dels centres de protecció de menors, i utilitzar un únic protocol d'actuació en la detecció, l'acollida i la protecció de les MMNA per tal que es treballi de manera coordinada.

Davant d'aquesta desigualtat, Alonso (2010: 20) creu que "l'administració hauria de facilitar que les menors puguin presentar denúncies amb total seguretat: anonimat, protecció davant les organitzacions de caràcter criminal i la seguretat que no seran repatriades contra la seva voluntat".

---

²⁷ Respecte el retorn de les persones migrants en situació irregular, Lin Lean Lim (citada a Osborne, 2004) afirma que quan tornen al país d'origen, no hi sol haver cap mena de suport per aconseguir la inclusió d'aquestes persones.

Exploració de la intervenció professional en la problemàtica

Situació actual

Com s'ha vist a les “causes de la prostitució”, la trata de dones (i la indústria del sexe) es fomenta amb la feminització de la pobresa i les relacions de poder dels homes sobre les dones. El patriarcat es podria considerar la raó principal d'aquesta situació desigual. Un problema afegit és la discriminació que pateixen per part de tota la societat, pel fet de ser dones, prostitutes i tenir una situació irregular. Així es produeix una doble problemàtica: marginació social i invisibilitat. (Brosa, 2010)

Es innegable que la actividad posee un elevado componente género y “clase”, reforzado por el sistema patriarcal y por el sistema económico en el que estamos inmersos. Las cifras que se manejan deberían ser un dato suficiente para entender que el ejercicio de la prostitución no se debe tanto a una elección libre, sino más bien a una situación sobrevenida ante la imposibilidad de encontrar una forma diferente de ganarse la vida. Las organizaciones criminales, beneficiadas por el capitalismo globalizado y las nuevas tecnologías de la comunicación, han sabido cómo obtener beneficio de la precariedad de las personas, a través de su explotación. La industria de la prostitución lejos de reducirse, aumenta, debido a que también crece y varía su demanda. Así, la trata de personas con fines de explotación sexual se ha convertido en uno de los negocios más fructíferos del siglo XXI. (Morales, 2011: 104)

Respecte la feina que fan els professionals per tal de millorar la situació de les persones que treballen en la indústria del sexe, Orte i March (1998) afirmen que els programes realitzats a Espanya destinats a les dones que exerceixen la prostitució es dirigeixen a l'educació sexual, a la formació i inserció sociolaboral de les dones, a la seva formació cultural i, en cas que en tinguessin, al treball educatiu amb els seus fills. Tot i això, un estudi realitzat a Lleida recentment, va concloure que:

ninguna de las mujeres entrevistadas ha reconocido haber recibido asesoramiento alguno por parte de los agentes sobre la posibilidad de ser dirigidas a los servicios sociales para que desde este ámbito se las informe sobre los recursos a los que pueden tener acceso así como sobre otras posibilidades en materia laboral. (Villacampa i Torres, 2013)

Respecte la prostitució en locals, “els policies defensen que les macrobatudes són l'única oportunitat que tenen de trobar alguna noia que acabi confessant que es prostitueix per força i delati els explotadors. Ja que la declaració de les explotades és l'única arma per atrapar els explotadors” (Alcoberro et al., 2010: 77). Tot i això, les batudes periòdiques als macrobordells “són calcades i sempre acaben amb un grapat de dones empaperades per infracció de la llei d'estrangeria, i els amos i responsables dels locals detinguts o imputats per delictes contra els

drets dels treballadors, afavoriment de la immigració il·legal i delictes relatius a la prostitució”. (Alcoberro et al., 2010).

En el 80% dels casos les màfies queden impunes per amenaces i per la por que tenen les dones que exerceixen la prostitució a ser expulsades del país, segons l’aplicació de la Llei d’Estrangeria (Civil, 2006):

El mayor proxeneta rumano que actúa en España y en la Comunidad de Madrid, se encuentra todavía en libertad. (...) Fue condenado a 15 años de cárcel por homicidio, pero quedó en libertad condicional en 1999. Inició a en 2001, una red en España que tenía como modelo de acción las reglas y castigos utilizados por la Camorra italiana. (Adevarul, citat a Marcu, 2008: 170)

Respecte això, Juliano (citat a Osborne, 2004: 50) diu: “*El tráfico de personas se incrementa cuando se ponen trabas a la migración legal, por lo que puede decirse que es la actual legislación sobre extranjería la que está favoreciendo el fenómeno de creación de grandes redes que se lucran con el tráfico de personas.*”

Pel que fa a la prostitució de carretera, com s’ha dit, només hi ha ordenances municipals que ho limitin. Per complir amb el que diuen, la policia local i els mossos d’esquadra “de tant en tant es passegen pels aparcaments i pregunten a les noies si tot va bé” (Alcoberro et al., 2010: 103). O, si realment les compleixen, multen cinc vegades més a les dones que als prostituïdors (El País, citat a Villacampa i Torres, 2013). Una altra contrapartida de les ordenances municipals és que, per pagar les multes, les dones han d’exercir més la prostitució. A Lleida, la investigació de Villacampa i Torres (2013) indicà que el 65.9% de les dones que exercien la prostitució afirmaren que la prohibició de la prostitució en aquesta regulació havia afectat el desenvolupament de la seva activitat: el 29.1% amb l’increment del control policial, un 17.7% per la disminució de prostituïdors, i un 12.7% van mencionar la reducció d’ingressos per servei efectuat.

O fins i tot:

el primer contacto de las víctimas con funcionarios/as del Estado se produce habitualmente en el marco de actuaciones policiales de control de la migración irregular, en locales de ejercicio de la prostitución o en la calle. Generalmente, las fuerzas de seguridad, en esta primera intervención, no siguen ningún protocolo de cara a identificar a víctimas de trata y (...) los agentes policiales habitualmente inician desde el primer contacto con las víctimas un procedimiento de expulsión, incluso en los casos en que éstas se muestran interesadas en presentar la denuncia. (Amnistia Internacional, citat a Acien i Checa, 2011)

Per aquest motiu les treballadores del sexe “*mantienen una actitud de rechazo a los cuerpos de Seguridad del Estado; a la policía la perciben como una enemiga, en lugar de una aliada a la que acudir*” (Amnistia Internacional, citat a Acién i Checa, 2011: 13). Això coincideix amb l'argument de Sirvent i Carreras (2010) de que a les lleis es parla de víctimes, encara que a la pràctica siguin tractades com a delinqüents.

S'ha observat que un dels principals obstacles per acabar amb la trata és la gran força que tenen les màfies comparada amb la dels Estats on actuen. El major problema per detectar les víctimes de trata és que, si aquestes són europees, el control fronterer és més lleu (Federación de Mujeres Progresistas, citat a Morales, 2011). D'altra banda, quedar-se a viure legalment en un altre país és difícil, malgrat es faci entre països europeus, ja que es precisa visat. Com s'ha dit, alguns autors afirmen que la regulació en aquest àmbit va més encaminada a evitar la immigració irregular, que a l'explotació. És un problema rellevant ja que “*muchos migrantes no quieren ser rescatados de la industria del sexo, sino de su estatus irregular*” (Col. Ioé i Agustín, citat a Sanchis i Serra, 2011: 19).

D'aquesta manera es pot establir que l'altre major obstacle que té la indústria del sexe a nivell espanyol és que:

Ejercer un trabajo que no existe, convierte a las personas que lo practican en invisibles con necesidades invisibles y en consecuencia no tienen ningún derecho laboral, social ni de ciudadanía, perpetuando su marginalidad. (...) Cuanto más desrregulada esté una actividad, más fácil es explotar a las personas que la realizan, pudiendo llegar como es el caso de la prostitución a situaciones de esclavitud. (...) La única solución es una legislación estatal que reconozca sus derechos y deberes a nivel laboral, de seguridad social y tributaria, pues ni los ayuntamientos ni las comunidades autónomas tienen competencias para ello. (Civil, 2006:94)

Cal recordar que l'oferta sempre s'adapta a la demanda; els clients tenen part de responsabilitat. Tot i això calen polítiques nacionals per tal que existeixi la prostitució (Díaz i Rosales, 2006: 41.16). Per tant s'ha de combatre des de diferents perspectives: educant la societat i canviant la regulació legislativa.

Mesures a aplicar

S'ha vist que la indústria del sexe és un tema complex que és causat per diferents factors i alhora provoca diverses conseqüències, sempre afectant la població més vulnerable. Davant d'aquesta situació exposaré diverses actuacions que considero que millorarien la situació de les persones que exerceixen la prostitució.

Per millorar la situació de les dones que exerceixen la prostitució a la carretera, Orte i March (1998) afirmen que haurien d'existir programes d'intervenció, que s'enfoquessin des d'una

perspectiva general (sanitària, social, econòmica, urbanística, laboral, legal, etc.) per tal que permeti superar la marginació de les dones, però també abordi els problemes relacionats amb l'àmbit. Cal dir que aquests programes s'haurien de basar en la voluntarietat dels i les usuàries. Als Estats Units s'ofereixen serveis per sortir de la indústria del sexe a les dones que ho volen, intervenint en tots aquests aspectes. Cimino (2012) afirma que elimina moltes barreres que impedeixen sortir de la prostitució, tot i això, "*reentry is routine among women in exiting programs*" (Cimino, 2012: 1237) on, el 80% de la mostra d'un estudi, hi va tornar.²⁸

El nombre de persones migrades que exerceixen la prostitució a les carreteres és molt alt. L'Estat hauria de facilitar que aquestes persones reguessin la seva situació en el país, i no les expulsés, com fa actualment.

Malgrat que l'actuació sempre se centra en els subjectes que exerceixen la prostitució, és un problema de la societat en general, que la possibilita i la marginalitza. Per tant, és important actuar sobre l'entorn familiar i social de les dones, així com dels prostituïdors. Fent un treball amb tota la societat, permetrà disminuir els estereotips socials i reduir les desigualtats de gènere existents.

Respecte la quantitat d'anuncis que hi ha sobre el tema en els mitjans de comunicació, NNUU (citada a Morales, 2011) recomana que al costat s'hi inclogui un número d'assistència telefònica per les víctimes de trata de persones, o bé que es facilitessin les dades de la persona que ha pagat l'anunci. Això també fomentaria que la gent interessada en aquest tipus de servei tingui més consciència que algunes dones són forçades a oferir-ho. I des dels mitjans de comunicació aplicar més control i per tal que se les tractés amb una mirada més respectuosa i menys estigmatitzada

Pel que fa a la prevenció de la trata, NNUU (2007) exposa que s'ha de fer disminuir la demanda de serveis de persones objectes de trata, oferir una educació pública de qualitat, augmentar el control fronterer, prevenir la corrupció de funcionaris públics, reduir la vulnerabilitat de les víctimes potencials mitjançant el desenvolupament econòmic i social de cada país per tal que les situacions de misèria i de falta de llibertat dels habitants s'eliminés i així disminuís l'emigració.

Segons Juliano (2005: 47), "només una cobertura legal apropiada permet l'empoderament" i acabar amb l'estigma. Aquesta regulació serviria per millorar la seguretat en la qual es troben, i facilitaria eliminar l'estigma (Brosa, 2010). També s'ha de tenir present que legalitzar la prostitució no és la panacea, tal com exposo a l'Annex 2; en els països on s'ha optat per aquesta mesura, el nombre de locals ha augmentat (tant legals com il·legals), els preus han disminuït, i en alguns casos la trata també ha augmentat (fins i tot de menors). De totes maneres, una de les

---

²⁸ Veure annexe 4.

dificultats és assegurar que les reformes només afectin a les persones que exerceixen la prostitució voluntàriament, i que no n'hi hagi de forçades. Ja que les dones que diuen que ho fan per pròpia voluntat de vegades són víctimes de la trata, i altres dones saben a què es dedicaran abans de ser transportades per la xarxa de trata (Díaz i Rosales, 2006: 52.50).

A banda de legalitzar-ho, cal regular-ne tots els aspectes: seguretat, salari, protecció social, etc. També seria necessari un control policial estricte per tal que garantissin del seu compliment, ja que en alguns països on s'ha legalitzat han augmentat els locals clandestins (Raymond, 2005). Aquests controls haurien de penalitzar la violència exercida pels prostituidors (ja que de proxenetes, en principi, no n'existirien) i també haurien d'incloure un sistema per controlar la salut dels prostituidors (no només de les dones), sempre obligant l'ús del preservatiu. També seria bo que s'establís un "preu mínim" per servei i un màxim d'hores treballades, així com un període de vacances, etc.

La indústria del sexe i el treball social

Per tal de conèixer la realitat amb tota la seva complexitat, cal que s'observi des de diferents perspectives. En aquest sentit considero que el treball social és un àmbit que té molt a dir en la problemàtica tractada, donada la seva magnitud que inclou a tota la societat i a diferents nacionalitats. Després de fer una breu introducció del treball social, exposaré la comprensió de la prostitució de carretera des d'aquesta perspectiva, determinaré els aspectes necessaris de canvi, i finalment les actuacions que considero adequades per tal d'aconseguir una millora.

Les raons per les quals considero que el treball social és molt important per millorar la situació de la prostitució en les carreteres és que, en les situacions on intervé: promou el canvi social i la resolució de problemes en les relacions de les persones, fomenta l'empoderament i l'alliberació de les persones per tal que aconseguixin el seu benestar, i també lluita contra les barreres, desigualtats i injustícies que existeixen en la societat. Especialment pren partit quan la societat és una realitat fragmentada que estructura diverses desigualtats (classes socials, grups de gènere, nacionalitats,...²⁹). Les situacions en les què intervé tant poden ser individuals com familiars, grupals, comunitàries, socials o fins i tot humanitàries. I compta amb diferents abordatges metodològics segons les característiques de la situació que es pretén treballar; però tots ells es caracteritzen per intervenir en les interaccions entre la gent i el seu context. Tot i que els tres models es poden portar a terme de manera separada, els resultats són més eficients si s'apliquen alhora:

El treball social de casos, amb individus i famílies, aborda problemes de caire personal; fomenta que la persona que es troba en un conflicte interioritzi noves formes de resolució de conflictes

---

²⁹ En aquest sentit la pobresa i la dona estan sobrerrepresentats en el treball social.

més beneficiàries. S'ajuda als individus a madurar, a ser menys fràgils emocionalment, a ser més autònoms i a funcionar en societat³⁰. Encara que sigui el més utilitzat, el treball individual s'ha de complementar amb el grupal. Aquest treballa amb diverses persones que comparteixen les mateixes dificultats i, mitjançant la interacció entre aquestes, es produeixen modificacions en el comportament, fomenta l'esperit comunitari, cohesiona els individus del grup i així elimina la fragmentació i la soledat que poden patir. Finalment, el treball comunitari, és el que menys tradició té en la nostra societat, però el que majors beneficis comporta, ja que treballa sobre problemes socials col·lectius (de manera directa o indirectament). Per tal de millorar la interacció amb l'entorn social, el treball social comunitari dinamitza les relacions socials d'un espai, de tal manera que millora la xarxa social, genera vincles socials i solidifica les relacions.

Degut als canvis que s'han patit recentment a nivell mundial (globalització, crisis, etc.) han sorgit noves necessitats, la fragmentació de la societat s'ha vist incrementada i, conseqüentment, les polítiques locals de benestar han quedat obsoletes. Davant d'aquesta realitat és necessària la implicació de professionals com els treballadors socials que promoguin la participació activa de la ciutadania. Ja que la societat és el problema, però també és la solució.

L'avantatge del treball social és que té una mirada sistèmica i ecològica de la problemàtica. Alhora, els i les professionals del treball social tenen un gran coneixement de l'entorn i són la porta d'entrada als recursos públics existents, llavors implica que siguin grans informants. Però també ajuda a potenciar els recursos personals, a que cada persona sigui protagonista de la seva vida, que prengui un paper actiu, fomentant que creixi en autonomia personal, que prengui decisions i així millori la seva autoestima i seguretat en ella mateixa. Mary Richmond, la propulsora del treball social, el definia com quelcom que ensenya a autoajudar-se³¹.

Les dones que exerceixen la prostitució a la carretera són persones que, per tot el que han viscut tenen un nivell molt alt de resiliència; això significa que tenen moltes capacitats, l'únic que es troben pal·liades per les experiències i el tracte menysvaloratiu que han patit. Però amb la intervenció del treball social guanyarien seguretat en elles mateixes, restaurarien la seva dignitat i reconstruirien l'esperança d'una vida millor. Al mobilitzar els seus recursos personals i oferir- n'hi d'externs, ajudaria a transformar-les en subjectes socials actius i, així, podrien arribar a solucionar les seves necessitats sense ajuda externa (sempre que elles vulguin).

El treball social amb grups és ideal davant situacions de debilitat, carència o falta d'adaptació a l'entorn. Transmet valors com ara el respecte, la igualtat o la tolerància, entre d'altres. Permet

---

³⁰ Malgrat algunes teories critiquen aquesta socialització i consideren que la societat s'ha d'adaptar a les persones incloent-les a totes, no que les persones canviïn.

³¹ I no fomentar la idea de víctimes ignorants, que se les ha de protegir, tot adoptant una actitud paternalista.

capacitar a les persones a relacionar-se de forma més sana i adaptativa, millora la seva xarxa social (tant amb les dones que exerceixen la prostitució com fora de la indústria del sexe), facilita la inclusió social i, en conseqüència, provoca un major benestar personal. Així se satisfà la necessitat humana de pertinença i identificació amb el grup.

Fent un treball grupal facilitaria que les persones participants trobessin els punts que les uneixen, d'aquesta manera es crearien vincles solidaris entre elles i es promouria la seva xarxa social. Aquest fet fomentaria que s'organitzessin de forma col·lectiva, potenciessin el seu poder i finalment que es fessin escoltar i reivindicessin el que volen aconseguir.

Però, deixant de banda la necessitat de treballar el desenvolupament de la personalitat i trencar amb les relacions socials que les afecten negativament, la situació de la prostitució també és un problema social³²; per això cal fer ajustaments en l'estructura de la societat, que és la que ha causat el problema. En aquest sentit caldria incidir en diversos aspectes de l'entorn: d'una banda sensibilitzar a tota la comunitat sobre els problemes existents de la indústria del sexe. Que les mateixes dones que exerceixen la prostitució els expliquin les seves dificultats i així, al veure-les més pròximes, s'enderrocaria la barrera que existeix actualment entre “nosaltres” i les “altres”. També promouria l'eliminació de l'estigma i les creences cap aquest col·lectiu. És un tema que afecta a nivell mundial i es pot arribar a solucionar si tothom s'hi implica.

Paral·lelament s'hauria d'oferir un servei de mediació³³ per tal que, dones que exerceixen la prostitució i altres ciutadans del municipi, exposin les seves molèsties respecte l'ús de l'espai públic, l'administració o d'altres. També s'hauria de treballar amb la finalitat que no s'estigmatitzi la zona on hi ha prostitutes, amb un espai amb droga i violència.

Segons els estudis realitzats entorn la sortida de la prostitució³⁴, les dificultats detectades per aconseguir-ho amb èxit són: la necessitat d'una xarxa de suport, tenir problemes econòmics, fomentat per alguna addicció, disposar de poques (o nul·les) alternatives laborals, una baixa seguretat en ella mateixa, la possibilitat d'escollir i actuar lliurement, i barreres externes. La intervenció des del treball social permet eliminar tots aquests obstacles amb l'empoderament de la persona i els serveis públics en diverses matèria (com l'econòmica, la laboral, immigració, etc). Cal dir que aquests recursos s'haurien de millorar en gran mesura ja que actualment el sistema de benestar no garanteix les necessitats bàsiques de les persones segons Maslow: les fisiològiques (alimentació, allotjament) i les de seguretat (sentir-se protegit i segur).

---

³² És problema perquè hi ha dificultats per resoldre unes necessitats, i és social perquè va més enllà de la comunitat local.

³³ La mediació és un model per resoldre conflictes on una tercera persona potencia la responsabilització i el diàleg entre les persones enfrontades per tal que elles mateixes se solucionin els conflictes.

³⁴ Veure annex 4.

Conclusions

Al tractar-se d'una situació de necessitat complexa, la intervenció també serà complexa. Per tant, s'intervindrà a nivell microsocial (respecte l'individu, família, veïns...), però alhora requerirà de la participació de macroagents (institucions, organitzacions, associacions, etc).

Tot i la feina que es pot fer des del treball social, crec imprescindible que cada país adopti una posició legal davant la indústria del sexe. Ja que una situació d'al·legalitat i ignorar el problema, només fa que augmenti de mida i disminueixin els drets i la salut de les persones que exerceixen la prostitució.

La meva opinió és que per millorar les condicions de les treballadores sexuals s'hauria de legalitzar la prostitució en locals, alhora de prohibir-la a la carretera, tenint en compte els pitjors riscos que comporta. Les raons són perquè crec que és impossible d'eradicar i perquè la prostitució voluntària no viola els drets humans de les persones. D'aquesta manera s'asseguraria la seva protecció social i laboral. Tot i això, s'hauria d'acompanyar d'una regulació estricta respecte les condicions laborals dels i les treballadores del sexe i sobretot un control de la voluntarietat.

Un dels problemes que observo dels països on han optat pel model reglamentarista, és que les lleis són paternalistes i no beneficien a les professionals, sinó als prostituïdors i els proxenetes (la part masculina). Legalitzar-ho és el primer pas per equilibrar la situació, però s'ha de fer des de la igualtat de condicions i sempre protegint les persones més vulnerables; totes les lleis laborals protegeixen els treballadors, aquest cas no ha de ser una excepció. D'aquesta manera, legalitzar la indústria del sexe significarà que les treballadores estiguin emparades per la llei sota qualsevol injustícia que puguin patir i tindran els seus drets garantits. Per tal que la normativa legal realment es compleixi, però, és necessari que es facin inspeccions constants i s'apliquin les mesures establertes en totes les infraccions; d'aquesta manera no n'augmentaria la clandestinitat. A més, aquest canvi legal suposaria que l'economia, fins ara submergida, sortís a la llum i contribuís a millorar la situació de l'estat del benestar i de la població en general.

La legislació hauria de ser a nivell estatal, ja que és l'únic ens que té la total competència i compta amb els recursos suficients per fer-ho; d'aquesta manera no hi hauria desigualtats respecte altres zones nacionals. La regulació s'hauria de centrar en prohibir la prostitució de carretera, la forçada, així com la coacció i explotació, la que implica a menors d'edat, regular l'activitat dels locals, establint un preu mínim, la jornada, els descansos, incrementant la vigilància (amb llistes de clients violents, botó d'emergència, amb controls mèdics pels clients i els professionals, etc). També és important ser realistes i que s'inclouï la prostitució masculina, homosexual, transsexual, autòctona i migrada a la normativa.

S'hauria d'oferir suport, formació (en l'àmbit de salut, laboral i idiomàtic) i alternatives professionals a les persones que en volen sortir, així com programes per la prevenció i la salut, per les que volen exercir la prostitució voluntàriament. També s'hauria d'aportar una solució al problema de la migració il·legal que exerceix aquesta professió actualment. En aquest sentit, Juliano (2005) opta per què la nacionalitat vagi lligada a la residència, no a un contracte laboral (que discrimina en gran mesura la feina de les dones).

D'altra banda s'hauria de lluitar perquè la prostitució no fos una conseqüència de la pobresa, que les dones que es dediquessin a la indústria del sexe pels diners tinguin alternatives que no impliquin uns resultats tant dolents, ja que, com s'ha vist, hi ha conseqüències físiques i psicològiques que no es poden evitar quan s'exerceix la prostitució. Per tant, que el treball sexual sigui quelcom totalment voluntari.

Una part molt important és el treball que s'ha de fer amb els agents de seguretat i altres professionals, ja que són aquests els que reben les denúncies i tramiten les seves queixes i, com s'ha vist, són un punt clau en la victimització secundària.

Ahora s'ha de fer un treball amb la societat en general per canviar la visió que es té sobre el col·lectiu, eliminar l'estigmatització i canviar la idea que el sexe és una mercaderia. Es podrien portar a terme tallers educatius per lluitar contra la violència de gènere i fomentar la igualtat entre homes i dones (tal com es fa a les Filipines (Díaz i Rosales, 2006: 1.27.10)), que els ciutadans entenguin què implica la prostitució, i que col·laborin persones que s'hagin prostituït de forma directa.

No es pot lluitar contra la violència que s'exerceix contra les dones simplement des de la legislació. Aquesta és indispensable, però no suficient. Cal canviar les valoracions socials sobre les conductes apropiades i les impròpies, i cal que tota la societat [...] acompanyi aquests processos de canvi social. (Juliano, 2005:39)

Una limitació d'aquest treball és la dificultat d'entrevistar una dona que exerceix la prostitució a la carretera. Aquest aspecte és important ja que cadascú determina les seves necessitats i no es poden generalitzar. Per tal de no treballar sobre "necessitats inventades" seria necessari realitzar una investigació sobre les necessitats reals de les persones que exerceixen la prostitució actualment. I, a partir d'aquí, variar les propostes realitzades, si és necessari.

Tot i que sóc conscient de que és difícil aconseguir cadascuna de les propostes esmentades, considero que tot treballador social no hauria de perdre mai l'esperança i lluitar sempre per aconseguir el benestar de tota la població. Sense el desig d'arribar a la utopia de la societat ideal no s'haurien equilibrat moltes desigualtats que els nostres avantpassats van patir.

Bibliografia

Llibres i articles

Acién, E., Checa, F. (2011). La actualidad del abordaje de la trata de personas para la prostitución forzada en España: El Plan Integral y sus implicaciones para trabajadoras del sexo inmigradas. *Gazeta de Antropología*, 27(1), article 08. Recuperat 25 març 2014, a <http://hdl.handle.net/10481/15281>.

Alcoberro, R., Bagué, G., Cabezas, G., Puig, O., Pujadó, J. Soler, T., (2010). La prostitució: el gran negoci alegal. *Revista de Girona*, 263, p.66-107.

Alonso, A. (2010). Terra de ningú: Migració i prostitució entre adolescents no acompanyades d'Europa de l'Est a Catalunya. *Educació social: revista d'intervenció socioeducativa*, 45, 65-76. Recuperat 25 març 2014, a <http://www.raco.cat/index.php/educaciosocial/article/viewArticle/208581/0>.

Barry, K. (1979), desde: Kennedy, R., Edleson, J., Renzetti, R. (Eds.) (2005). *Violence Against Women. Classic Papers*. New York: Pearson.

Cimino, A. (2012). A predictive theory of intentions to exit street-level prostitution. *Violence against women*, 18(10), 1235-1252. Recuperat 25 març 2014, a <http://vaw.sagepub.com/content/18/10/1235.short>.

Civil, M. (2006). Por los derechos laborales y sociales de las trabajadoras y trabajadores del sexo. *Viento Sur*, 87, 91-96.

Cobbina, J., Oselin, S., (2011). It's not only for the money: an analysis of Adolescent versus Adult Entry into Street Prostitution. *Sociological Inquiry*, 81(3), 310-332.

De Lora, P. (2007). ¿Hacernos los suecos? La prostitución y los límites del estado. *DOXA: Cuadernos de Filosofía del Derecho*, 30, 451-470. Recuperat 25 març 2014, a http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/13143/1/DOXA_30_43.pdf.

Farley, M. (2004). "Bad for the Body, Bad for the Heart": Prostitution Harms Women Even if Legalized or Decriminalized. *Violence Against Women*, 10, 1087-1125.

Hava, E. (2006). Trata de personas, prostitución y políticas migratorias. *Proyecto de investigación "Sistema penal y colectivos de riesgo laboral específico en Andalucía"*. Recuperat 25 març 2014, a <https://dspace.usc.es/handle/10347/4059?mode=simple>.

- Hubbard, P., Matthews, R., Scoular, J. (2008). Regulating sex work in the EU: prostitute women and the new spaces of exclusion. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography*, 15(2), 137-152. Recuperat 25 març 2014, a <http://dx.doi.org/10.1080/09663690701863232>.
- Juliano, D. (2005). *Les altres dones. La construcció de l'exclusió social*. Barcelona: Quaderns de l'Institut.
- Lienas, G. (2005). Algo no cuadra. *El País*, 11-13.
- Maqueda Abreu, M.L. (2001). *El tráfico sexual de personas*. Valencia: Tirant lo Blanch, Colección los delitos.
- Marchena, D. (9 maig, 2014). Viure: Soles al carrer. *La Vanguardia*, p.1-3.
- Marcu, S. (2008). El tráfico y la trata de mujeres rumanas en la comunidad de Madrid. *Investigaciones geográficas*, 46, 159-177. Recuperat 25 març 2014, a http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/14612/1/IG_46_09.pdf.
- Mena Martínez, L. (2010). Los números de la trata de personas en España. *Documentación Social*, 159, p.151-168.
- Nacions Unides (NNUU). Oficina de las NNUU contra la droga y el delito. (2007). *Manual para la lucha contra la trata de personas*. Nova York: Nacions Unides.
- Orte, C., March, M. (1998). Vers un model d'intervenció socioeducativa sobre la prostitució. *Educació social: revista d'intervenció socioeducativa*, 9, 85-100. Recuperat 25 març 2014, a <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/viewArticle/144009/0>.
- Osborne, R. (2004). *Trabajador@s del sexo: Derechos, migraciones y tráfico en el siglo XXI*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- Plaza, C., Moreno, J.M., de Miguel, C., de Lucio, J. (2007). Informe sobre brecha salarial. *Madrid Woman's Week*, 49. Madrid: Cuadernos de la Mujer.
- Raymond, J. (2005). Diez razones para no legalizar la prostitución. Dins ARPAMP, Fundación Mujeres (ed.), *La prostitución: Claves básicas para reflexionar sobre un problema* (1ª ed., p. 67-89). Madrid: Infoprint.
- Sanchis, E., & Serra, I. (2011). El mercado de la prostitución femenina en España. Una aproximación desde el caso valenciano. *Política y Sociedad*, 48(1), 175-192. Recuperat 25 març 2014, a <http://revistas.ucm.es/index.php/POSO/article/view/22614>.

Sirvent, E., Carreras, J. (2010). Dones i treball sexual. Paradoxes, mites i mancances d'un model abolicionista de la prostitució. *Revista d'etnologia de Catalunya*, 35, 186-194. Recuperat 25 març 2014, a <http://www.raco.cat/index.php/revistaetnologia/article/viewArticle/185923/0>.

Stankiewicz, L. (2010). Understanding the Social and Economic Contexts Surrounding Women Engaged In Street-Level Prostitution. *Issues in mental health nursing*, 31(12), 775-784. Recuperat 25 març 2014, a <http://informahealthcare.com/doi/abs/10.3109/01612840.2010.524345>.

Tani, S. (2002). Whose Place is this Space? Life in the Street Prostitution Area of Helsinki, Finland. *International Journal of Urban and Regional Research*, 26(2). P.343-359.

Villacampa, C., Torres, N. (2013). Políticas criminalizadoras de la prostitución en España: Efectos sobre las trabajadoras sexuales. *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 15(6), 1-40. Recuperat 25 març 2014, a <http://criminnet.ugr.es/recpc/15/recpc15-06.pdf>.

Tesis:

Brosa, J. (2010). *L'estigmatització de la prostitució immigrant en els mitjans de comunicació. Estudi de cas* (Treball de recerca dels programes de postgrau del Departament de Comunicació, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona).

Morales, E.M. (2011). *Prostitución y trata de mujeres con fines de explotación sexual* (Treball fi de màster, Universitat de Salamanca, Salamanca).

Vídeografia

Díaz, C. i Rosales, M.A. (productors), i Sasiain, I. i Mateos, A. (dir.). (2006). Congreso Internacional: *Explotación sexual y trata de mujeres* [Documental]. Madrid: Instituto de la Mujer (Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales).

Webgrafia

Ajuntament de la Jonquera (2014). *La Jonquera*. Recuperat el dia 29 de maig de 2014, des de <http://www.lajonquera.cat/>.

Annexos

Annex 1: Polítiques de la criminalització

Avui en dia la prostitució es pot abordar des de diferents perspectives. Val a dir que no són models purs i en alguns casos són difícils de separar; hi ha pocs països que aconseguixin posicionar-se totalment en un d'ells. Però és important que hi hagi in model al darrera de cada política per tal d'aconseguir els objectius establerts i comprovar l'eficàcia de les mesures. Molts autors en parlen, però m'he centrat en les explicacions de Morales (2011) i Wijers (citada a Osborne, 2004).

• Prohibicionista

Segons aquesta perspectiva la prostitució és un delict (tant pels que l'organitzen i promouen com pels que la consumeixen). S'ha d'eliminar perquè es considera un mal de la societat que l'Estat ha de solucionar, tot i que diuen que l'objectiu no és eradicarla, sinó “netejar” la via pública. La treballadora sexual és vista com una delinqüent que s'ha de reeducar; no és tractada ni com una víctima ni com una treballadora.

Algunes crítiques van enfocades a que la prohibició pot comportar pitjors resultats que la pròpia activitat ja que, al no proposar alternatives (només sancions), la indústria del sexe passaria a ser clandestina; amb tots els problemes que comporta. Els resultats de l'estudi de Villacampa i Torres (2013: 35) constaten que aquest model “*precariza todavía más las condiciones de desempeño de la actividad de trabajadoras sexuales y que, por tanto, las victimiza, lejos de abolir, como supuestamente se pretende, el ejercicio de dicha actividad*”.

Alguns països que han optat en gran mesura per aquest model són Estats Units (excepte l'Estat de Nevada) o Gran Bretanya, que prohibeix la prostitució al carrer.

Estats Units incrimina tant la conducta de les treballadores sexuals com la dels que se'n beneficien, però s'acaba perseguint més a les dones que exerceixen la prostitució. Això implica que gairebé el 50% de les dones que es troben a la presó als USA tinguin càrrecs relacionats amb la indústria del sexe (Villacampa i Torres, 2013). Un altre país que ha implementat aquest model és Egipte, però en aquest cas només es castiga la dona (de Lora, 2007).

• Abolicionista

Aquest model no penalitza la prostitució, però sí els proxenetes i els prostituidors, ja que són els que la promouen (consideren que les dones no exerceixen la prostitució en condicions de llibertat, sinó que hi ha variables que els dificulta la sortida de la indústria del sexe). Des d'aquesta perspectiva, es considera víctima passiva del sistema socioeconòmic a tota dona que exerceix la prostitució, que necessita ser rescatada i protegida de l'explotació ja que el treball del sexe no és un treball i no pot ser mai una

elecció voluntària; per això s'opta per incloure-la social i laboralment. Volen acabar amb la indústria del sexe ja que l'entenen com una forma d'esclavitud, afirmant que es tracta d'un atemptat contra els Drets Humans alhora d'un acte de violència de gènere cap a les dones al tractar-les com a mercaderies (no es contempla el treball sexual com a lliure elecció). El problema de la prostitució no és moral (com amb el prohibicionisme), “*sino de discriminación económica, social y de jerarquización*” (Brufao Curiel, citat a Morales, 2011: 47).

Aquest model considera el treball sexual com una forma d'explotació, un tipus de violència masculista que no s'hauria de legitimar; i en penalitza alguns aspectes per lluitar contra la desigualtat de gènere. Normalitzant-lo implicaria que no caldria ajudar les dones en situació econòmica precària perquè sempre podrien exercir de treballadores sexuals.

Des d'aquesta perspectiva, les persones que escullen voluntàriament ser treballadores del sexe no poden ser saludables ni ben adaptades socialment (Kulick, citat a Osborne, 2004).

Algunes crítiques és que en un Estat social i democràtic de dret, hi hauria d'haver llibertat d'escollir la feina que es vol fer. Que l'abolicionisme no diferencia entre prostitució forçada i lliure ja que “*una situación de esclavitud nunca puede ser voluntaria*” (Civil, 2006: 92). No escoltant la opinió de les dones que es prostitueixen, se les iguala a no-persones. Una altra crítica és que allà on s'ha adoptat no ha desaparegut el treball sexual, sinó que en aquest model també s'han ampliat encara més les activitats clandestines (alhora d'augmentar els beneficis pels explotadors i els riscos per les dones) (Apramp, citat a Morales, 2011).

Alguns països que han adoptat aquest sistema són: Suècia, que penalitza els homes que compren serveis sexuals i els proxenetes. D'altra banda ofereix serveis a les persones que volen abandonar l'activitat alhora de sensibilitzar la població i els professionals (des de la perspectiva que el consum és el problema). Alguns estudis afirmen que el nombre de dones que es dediquen a la prostitució ha disminuït, les que ho exercien al carrer s'ha reduït notablement, i el reclutament de noves dones s'ha estancat (Morales, 2011). Però Kulick (citat a Osborne, 2004) afirma que el nombre de dones que exerceixen la prostitució al carrer mai ha sobrepassat les 1.000 en aquest país, nombre fàcil de reduir; i que s'ha desviat a formes menys visibles, com per exemple a través d'internet, en vaixells convertits en prostíbuls flotants fora de les seves aigües jurisdiccionals (Alcoberro et al., 2010) o bé a països propers. Villacampa i Torres (2013) afegeixen que la regulació ha fet augmentar la seva estigma, i els ha aportat unes condicions més precàries i perilloses.

A França el treball sexual no és il·legal (les professionals poden cotitzar a la seguretat social) però sí que està sotmesa a fortes restriccions i a nombroses traves. El tancament dels bordells l'any 1946 va abocar el 80% de les dones que exercien la prostitució als carrers; la resta van començar a concentrar la seva activitat en petits apartaments. Des del 2003, amb l'anomenada Llei Sarkozy, la prostitució al carrer també està sotmesa a un alt grau de persecució i es castiga la provocació al sexe de pagament, malgrat no es penalitza els prostituïdors (excepte si hi ha menors involucrats) (Alcoberro et al., 2010). També s'ha aplicat a Corea del Sud (Díaz i Rosales, 2006: 1.15.40), Noruega i Islàndia³⁵.

Com s'ha demostrat, “les propostes en línia repressiva difícilment milloren la realitat sinó que la porten a la clandestinitat que a la vegada implica més exclusió i risc de vulneració” (Perramon, citat a Brosa, 2010: 9). Per exemple:

De acuerdo con una investigación llevada a cabo por el canal 4 británico, cuando la demanda de los servicios de las prostitutas se reduce por la presión policial sobre los clientes, el 65% de las mujeres declaraban trabajar más horas, y el 40% «muchas más horas», a pesar de lo cual el 66% de las mismas afirmaba ganar menos. Además, sus propias medidas de seguridad se relajaban, y, así, el 53% de ellas empleaba menos tiempo en examinar al cliente antes de acceder a su coche. El 24% admitían el haber consentido a realizar «servicios» a los que en otro caso se habrían negado (principalmente, no utilizar preservativo). El estudio viene así a confirmar una intuición dictada por el sentido común: la criminalización tiene el efecto cierto de añadir riesgo y penosidad al ejercicio de la prostitución. (Kinnell, citat a de Lora, 2007: 466)

Tot i això, legalitzar la indústria del sexe tampoc millora considerablement la realitat:

• Reglamentarista

Des d'aquesta perspectiva la prostitució és quelcom moralment criticable però alhora impossible d'eradicar socialment. D'aquesta manera, l'Estat permet la prostitució però la vol controlar perquè és una amenaça a la salut i l'ordre públics. Les actuacions són: regular la feina, limitar el seu exercici en locals autoritzats, obligar a passar controls sanitaris i ginecòlegs a les professionals per evitar les malalties de transmissió sexual, així com la repressió policial. Vol normalitzar l'activitat i que consti com un treball més però amb la finalitat de tenir-la controlada. Els partidaris d'aquesta teoria també afirmen que si es legalitzés el treball sexual s'avançaria en igualtat, disminuiria la trata de persones i la prostitució forçada.

Tot i això, alguns autors afirmen que legalitzar-ho suposaria legitimar una forma de violència contra la dona, ja que es normalitza l'explotació de les dones per tal de cobrir

---

³⁵ Veure: https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=FDp4MbfzWRk

la demanda masculina. Els únics que se'n beneficiarien són els proxenetes i les xarxes de trata amb fins d'explotació sexual (que passarien a ser empresaris, mentre que l'Estat es convertiria en el proxeneta més gran), així com els prostituïdors que adoptarien una actitud de normalitat utilitzant serveis sexuals. A més, al no considerar la indústria del sexe com un problema, s'eliminarien les ajudes a les seves professionals.

Altres crítiques són que no acabaria amb la desigualtat ja que les revisions mèdiques les han de fer les professionals i no els prostituïdors. D'aquesta manera s'acaba dignificant (i enfortint) la indústria del sexe, no la dona (Raymond, 2005). Algunes professionals tampoc hi estan d'acord perquè prefereixen mantenir-se en l'anonimat (això queda demostrat en alguns països on s'ha legalitzat i el nombre de dones registrades és menor del que realment hi ha). D'altra banda aquesta regulació no dóna cap opció a les persones immigrades amb situació il·legal.

• Laborista

També anomenat model laboral o legalitzador (Poyatos, citat a Morales, 2011). És una variant del reglamentarisme que també reconeix el treball sexual com una activitat legítima però, a diferència de l'anterior, aquest es fa pel bé dels/les treballadors/es del sexe. D'aquesta manera, els i les treballadores sexuals, així com les empreses, tenen drets i deures laborals (com ara la sindicalització i la protecció a la Seguretat Social).

Alguns països on s'ha implementat són: Austràlia³⁶, on el nombre de prostíbuls va augmentar de 54 en 15 anys, a part d'altres serveis com telèfons eròtics, centres sadomasoquistes, i serveis d'*streptease* (Dayras, citat a Morales, 2011). També ha suposat una reducció del preu pels serveis (UGT, citat a Morales, 2011). A més, la indústria il·legal del sexe ha augmentat tant que és habitual recórrer a la trata de dones immigrants per cobrir l'augment de la demanda masculina³⁷.

A Holanda els prostíbuls i la professió està legalitzada però es penalitza la coerció i l'engany. Això ha suposat que les seves garanties augmentessin (higiene, seguretat, prestacions públiques), però poques treballadores del sexe reclamen els seus drets laborals. La indústria del sexe ha augmentat un 25% en 10 anys, i la xifra de dones traficades suposen el 80% (Muñoz Santamaria, citat a Morales, 2011). També s'observa una insuficiència de programes per ajudar a les dones que volen sortir de la prostitució i pressions per part dels proxenetes a que les dones que exerceixen la prostitució es facin autònomes i així no puguin accedir als drets socials i laborals (Rey Martínez, citat a Morales, 2011). A Amsterdam, abans de l'aprovació de la normativa, s'havien estimat unes 8.000-10.000 dones que exercien la prostitució, però

---

³⁶ Als Estats de New South Wales, Victoria i Australian capital Territory.

³⁷ Cal tenir present que tota indústria vol créixer (Díaz i Rosales, 2006: 1.04.55).

actualment només hi ha unes 1.500 que treballin en locals amb llicència. Així, Hubbard et al (2008) creuen que les persones que falten han anat en locals clandestins, pisos o soterranis.

A Alemanya no es castiguen totes les formes de proxenetisme, però sí tots els casos d'explotació (Jareño Leal, citat a Morales, 2011). A Suïssa els prostíbuls s'han duplicat després de la legalització parcial de la prostitució, i molts d'ells són il·legals. Altres països són Àustria i Grècia. Cal dir que als països on s'ha legalitzat la prostitució, en general, la xifra de menors venuts i comprats amb la finalitat sexual és elevada (Gutierrez Ibán, citat a Morales, 2011). Per exemple a Holanda s'ha passat de 4.000 a 15.000 infants (la majoria nenes) (Lienas, 2005).

Alguns països han optat per ajuntar-les totes en un barri (com el *red-light district* de Helsinki i Amsterdam, o les *toleration zones* a Alemanya), sota l'argument que facilitarà la vigilància i serà més efectiva. Però actualment són zones que se les relaciona amb drogues, alcohol i malalties (Tani, 2002), i les dones que hi treballen són rebutjades per la resta de la societat (Farley, 2004).

Annex 2: Reformes legals del Codi Penal

(Mestre, citat a Osborne, 2004): El Codi Penal de 1973 castigava el proxenetisme i el rufianisme, és a dir, viure totalment o en part de l'exploració de la prostitució d'una altra persona. Però des de llavors s'han portat a terme diverses reformes:

- I. 1995: despenalitzava la majoria de comportaments associats a la prostitució, anteriorment considerats delictes (excepte la prostitució de menors i discapacitats). Suprimeix la Llei 16/1970 de perillositat i rehabilitació social.³⁸
- II. 1999: inclou el tràfic de persones per explotació sexual com a delictes (art. 177), així com la promoció de la prostitució d'adults (art. 188.1). Augmenten les penes que castiguen la prostitució de menors i discapacitats.
- III. 2003: torna a condemnar el rufianisme.

---

³⁸ Cal mencionar que aquesta despenalització va propiciar l'augment de locals destinats a la indústria del sexe, on el 90% de les persones que hi treballen són dones immigrades, de les quals només un 1% denunciarien (Hava, 2006).

Annex 3: Funcionament de les xarxes de trata de persones amb fi d'exploració sexual

Les xarxes criminals es divideixen en (Juliano, citat a Osborne, 2004: 51-52):

- Xarxa familiar: algunes persones pròximes (familiars o també amics o veïns) deixen diners per tal que una persona emigri. Aquests diners s'han de tornar, i la prostitució és la manera més fàcil de fer-ho.
- Xarxa comercial: una agència de viatges, prestamistes particulars o empresaris paguen el viatge a la persona i el deute que ha de tornar és superior al cost legal. No hi ha engany, però sí explotació.
- Xarxa coercitiu: amenacen de violència (física o simbòlica mitjançant maleficcis o vudú) o pressionen per aconseguir beneficis econòmics. Hi pot haver engany o no. Si es tracta d'una banda organitzada, també hi pot haver venda d'armes i drogues involucrat. I solen ser més violentes (violacions, segrestos, fins i tot assassinats).

Alonso (2010) descriu tres raons per les quals decideixen marxar:

- Les dones saben on treballaran però no les condicions legals (hi arriben per coneixements).
- Saben on treballaran però les enganyen amb les condicions (ho saben amb informació directa. La clau radica en la relació de confiança que transmet el proxeneta), han de pagar un "deute" i la prostitució s'ofereix com la manera més ràpida per fer-ho.
- Les enganyen amb tot, han de pagar el deute i els treuen la documentació. Normalment emigren perquè el xicot/proxeneta les enganya.

Marcu (2008) separa el procés de tràfic i trata de dones en tres (i de vegades quatre) fases:

- Reclutament
Des del país d'origen es publiquen falses ofertes de treball (de cambrera, cuinera, ballarina, cangur, neteja) en anuncis de diari o directament a persones de l'entorn pròxim. Normalment es tracta de grups organitzats, però en aquest punt intervé el reclutador o proxeneta, que capta les víctimes. És qui manté el contacte directe amb la víctima i s'encarrega de fer complir les normes. De vegades també hi intervenen prestadors econòmics i falsificadors de documentació (Morales, 2011).
Algunes estratègies de captació són: l'engany i les falses promeses de feina, la seducció d'una parella falsa, el segrest i la violència, falsos matrimonis, o bé mitjançant la família, amistats o el boca-orella (Morales, 2011).
"Sempre les busquen en entorns molt deprimits, quan es troben en una posició molt feble", i en alguns casos també utilitzen el factor cultural per fer amenaces relacionades amb la superstició (per exemple, amb les dones nigerianes) (Alcoberro et al., 2010: 95).

- Transport

Les guies (acompanyen durant el viatge), els organitzadors del grup (que supervisen tot el procés) i el transportista els porten al país de destí. Normalment durant el viatge se les tracta bé, amb allotjament i menjar i mantenint el contacte amb la família, però aquest viatge es pot convertir en il·legal si viatgen menors o persones sense passaport. El transport és més fàcil pels països de la UE, ja que no precisen visat. Una vegada arriben, els confisquen les pertinences (passaport, diners, etc.) i les obliguen a prostituir-se.

- Explotació

Una vegada han arribat al país de destí són tancades en pisos, des d'on se les distribueix en clubs, prostíbuls o al carrer per tal que paguin “el deute” (entre 1.500 i 40.000 euros). Els propietaris o gerents dels locals no sempre participen de forma directa en l'explotació però, si ho fan, s'ocupen del reclutament en el país destí (Morales, 2011).

Dels diners que guanyen, la màfia se'n queda al menys el 50%.

Les víctimes no es poden queixar perquè no tenen documentació, no entenen l'idioma; es troben sota l'ús de la violència, intimidacions, represàlies contra els familiars, xantatge, amenaces de mort, falta d'aliment, obligació a consumir droga i la privació de llibertat. O bé ho fan per l'amor que senten vers el proxeneta (Barry, 1979). També s'ha detectat l'ús de tranquil·litzants, el no coneixement de l'entorn i l'aïllament social (Morales, 2011). Una de les més recurrents és la pallissa que s'aplica a les víctimes més antigues davant les noves; d'aquesta forma els traficants demostren que qualsevol insubmissió es castiga. La seva activitat està controlada en tot moment pels proxenetes que no tenen cap impediment en eliminar a les que no se sotmeten a les normes imposades.

Malgrat algunes puguin escapar d'aquesta xarxa, una part d'aquestes tornen a ser capturades pels traficants, perseguides o amenaçades (inclús en els centres de protecció).

Específicament, la xarxa que existeix a Madrid prohibeix que les víctimes acceptin clients romans, búlgars, albanesos i marroquins, per tal que no es puguin comunicar. Controlen les sortides que fan amb els prostituïdors i no les deixen repetir amb el mateix per si els ofereix ajuda. Se les obliga a situar-se separades unes de les altres i no els permeten que parlin entre sí. Les noies tenen telèfons mòbils (sense crèdit) per tal que els proxenetes les puguin controlar.

- L'etapa de revenda no sempre es dona. Consisteix en un fals deute contret amb un proxeneta nou. On el físic i l'edat estableixen el preu de venda de les víctimes (entre 1.000 i 5.000 euros).

Alguns dels drets vulnerats per la trata són: el dret a la igualtat, a una vida digna, a no ser discriminat per raó de gènere; el dret a la llibertat, a la seguretat de les persones i a no ser sotmesa a tortures ni a altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants; el dret a la integritat física i mental; el dret a un treball just i amb condicions favorables o el dret a no patir esclavitud ni servitud forçada (Cingoliani i Cabello, citats a Morales, 2011).

Annex 4: El cicle de la prostitució

Diversos autors (Dalla; Mayhew & Mossman; Williamson & Folaron, citats a Cimino, 2012) afirmen que hi ha un cicle de la prostitució que consisteix en entrar a la indústria del sexe, apartar-se'n i tornar-hi a entrar. Pel que fa a la sortida, Cimino (2012) recull diferents models en funció dels autors:

- *Phases of the lifestyle*

Williamson i Folaron defineixen cinc estadis pels quals una persona que exerceix la prostitució passa abans de deixar-ho:

1. La persona se sent atreta per l'estil de vida de la prostitució.
2. Aprèn la cultura de la prostitució.
3. Comença a sobreviure en aquest món.
4. Quan se sent desil·lusionada amb l'estil de vida (violència, addicció a drogues, detencions, trauma, mort,...) decideix sortir-ne.
5. En marxen.

- *Breakaway Model*

Mansson i Hedin afirmen que les dones en volen sortir quan tenen una experiència traumàtica que les fa obrir els ulls i les empeny a marxar de la prostitució. A partir d'aquí contempen la possibilitat de marxar, busquen recursos i llavors, ja sigui ràpidament o gradualment, deixen la prostitució.

Segons diuen, el pas cap a la nova vida també depèn de la capacitat personal de fer canvis positius i crear una xarxa de suport.

- *Typology of Transitions*

Segons Sander hi ha 4 maneres de sortir-ne:

- Transició reaccionaria: ho decideixen després de viure (en primera o segona persona) una experiència forta (mort, violació, embaràs, empresonament).
- Transició gradual: accedeixen a serveis de suport i es plantegen un estil de vida convencional amb l'assessorament d'aquests.
- Transició natural: se'n cansen i decideixen tenir una vida nova i més segura.
- Transició yo-yo: són les persones que entren i en surten repetidament (després d'haver passat per centres de desintoxicació, sistema judicial...).

Aquests canvis estan influïts per algunes característiques personals com ara: no tenir recursos econòmics per mantenir-se, no tenir alternatives laborals, tenir alguna addicció, etc.

- *Integrative Model of exiting*

Baker, Dalla i Williamson afirmen que les persones primer fan una immersió a l'estil de vida de la prostitució; però quan porten un temps es consciencien dels perjudicis que comporta i decideixen sortir-ne. Llavors es comencen a mobilitzar per deixar-ho (busquen tant en serveis formals com informals); en surten (que moltes vegades, acaba amb la reentrada); i aconsegueixen abandonar-ho amb èxit després d'intentar-ho diverses vegades.

La sortida és difícil perquè suposa una transformació en la identitat, els hàbits, la xarxa social, etc. i sobretot a nivell cognitiu i de comportament. Serà més fàcil si la persona disposa de: molta voluntat de canviar (així com tenir seguretat en ella mateixa, capacitat per escollir lliurement i actuar independentment)³⁹, capacitats personals (talents i habilitats) necessàries per adaptar-se a la nova vida, i si no l'envolten limitacions que l'impedeixin transformar-se (com ara la impossibilitat d'accedir a la nacionalitat o a un lloguer de pis).

És important tenir en compte que, segons estudis, entre el 42-80% de la prostitució de carrera està controlada per proxenetes (Giobbe, Norton-Hawk, Williamson i Cluse-Tolar, citats per Cimino, 2012), fet que limita la seva capacitat d'escollir lliurement. A més, malgrat que en aquesta relació hi hagi violència, amenaces, abús o altres tàctiques coercitives; també s'hi troben sentiments com l'amor, la confiança, lleialtat o la seguretat de sentir-se protegides; i això encara dificulta més la voluntat de canviar.

---

³⁹ Dalla, Hedin i Mansson (citats per Cimino, 2012) exposen la recuperació de la custòdia de/ls infant/s com una motivació extra per sortir de la indústria del sexe.

Annex 5: Connotacions de “puta”

Manifestacions de l'estigma social en el llenguatge castellà (Lahbabi i Rodríguez, 2004: p.43):

Termes	Aplicat als homes	Aplicat a les dones
Zorro/a	Espadachín, justiciero	Puta
Aventurero/a	Osado, valiente, arriesgado, hombre de mundo	Puta
Ambicioso/a	Visionario, enérgico, con metas	Puta
Un/a cualquier/a	Fulanito, mengano, zutano	Puta
Callejero/a	De la calle, urbano	Puta
Hombrezuelo/mujerzuela	Hombrecillo, varón, mínimo, pequeñito	Puta
Hombre/mujer público/a	Personaje prominente	Puta
Lobo/a	Hombre experimentado y agresivo	Puta
Ligero/a	Hombre débil y/o sencillo	Puta

Aquestes paraules, que aplicat a les dones totes són sinònims de “puta”, de quelcom inacceptable; en el cas dels homes poden tenir sentit negatiu o positiu depenent dels casos.

Todos estos calificativos responden a un orden social de sexo-género desigual, en el que los varones disponen de más poder y oportunidades que las mujeres al tiempo que pueden construir su masculinidad a partir de un abanico social de comportamientos mucho más amplio. Ellas, en cambio, serán recriminadas si no reducen su horizonte social a la familia. Su sexualidad se circunscribe a la reproducción y a satisfacer las necesidades sexuales de su pareja. Según el esquema normativo vigente, las mujeres están circunscritas a la esfera familiar, pero no deben recibir servicios sexuales ni comerciar con ellos. Todas las que se salgan de esa norma serán consideradas “putas”. (Lahbabi i Rodríguez, 2004: 44)